

Llegendes de Llagostera

Llg
01

AJUNTAMENT
DE LLAGOSTERA

Aquest llibret que teniu a les mans és un recull d'algunes de les llegendes i de les històries populars de Llagostera ambientades al nucli antic, que ens permeten donar a conèixer part del patrimoni cultural i històric del nostre municipi i valorar la seva riquesa tradicional.

Des d'aquí us convidem a compartir amb nosaltres una bona passejada per racons envoltats de muralles, edificis emblemàtics i carrers amb una atmosfera pròpia.

Aquest recorregut, però, no el fareu tots sols. Seguint l'itinerari que marca el mapa, trobareu els escenaris de les narracions per esbrinar els secrets del poble i dels seus veïns. En Feliu i la Seculina us guiaran en el temps i en l'espai per reviuire esdeveniments més o menys fidedignes a la història, conservats per la tradició oral fins que autors locals del segle passat els van recollir.

Gaudiu del passeig i de les històries!

Edita: Ajuntament de Llagostera
Adaptació de textos: Miquel Codolà i Anna Mas
Il·lustracions: Montse Mayol
Disseny: Glam Comunicació
Coordinació: Àrea de Promoció Econòmica
de l'Ajuntament de Llagostera
Supervisió: Arxiu Municipal de Llagostera

PLANA

A	El desguàs dels llacs	4
B	Càstig merescut	6
C	Ànima en pena	7
D	Els carlins a Llagostera	8
E	D'onze a dotze	10
F	La invenció del tap de suro	12
G	Brou de cebes	14
	Activitats relacionades	15

EL DESGUÀS DELS LLACS

Sabeu que, segons la llegenda, Llagostera estava envoltada per una zona de llacs? Aquí descobrireu com van desaparèixer.

Era un dia de festa de l'any 1600. Es respirava un ambient especial arreu. El comte Huc de Montcada havia convocat tots els caps de casa, prohoms, menestrals i vassalls, a una reunió a la sala gòtica del castell. "Què deu passar?", es preguntaven tots, inquiets.

El comte va entrar a la sala i es va fer el silenci. Tot i el respecte, i fins i tot un cert temor, el poble de Llagostera el considerava un senyor bo i intel·ligent. El comte es va asseure. Al costat, un secretari esquifit escribia amb una ploma d'oca.

- Salut al meus vassalls –va saludar el comte-. Us he reunit aquí perquè tenim un petit problema, que crec que amb l'ajut de tots podrem solucionar. Com ja heu vist, les muralles del castell estan quedant petites per a la quantitat de gent que som. No hi cabem. L'única solució és ocupar els terrenys negats del pla, els que anomenem *Lacust area* (que en llatí vol dir "àrea dels llacs").

La gent va començar a mirar-se... què volia proposar el comte? Fins ara, la zona s'anomenava amb aquell nom denigrant perquè no era res més que allò que el seu nom indicava: una plana plena d'aigua.

- Hem de treure l'aigua de les nostres terres; hem de fer desaparèixer el llac. Així deixarem de parlar de *Lacust area*, per parlar de *Lacust era* (que en llatí vol dir "era un llac"). El corrent el farem anar cap al cantó de Girona, ja que al costat de la marina, les muntanyes ens barren el pas.

El comte va fer una pausa i va continuar:

- En aquesta gran tasca hi hem de treballar tots plegats. Un cop acabada, dono la paraula que repartiré els terrenys entre els que hi hagin participat. Aproveu la proposta?

Un sí unànime i entusiasta va ressonar per tota la sala i de seguida es va formar una llarga cua davant l'escrivent esquifit per anar-se a apuntar a la llista de participants.

L'endemà, els llagosterencs ja van començar a treballar. Calia preparar-ho tot per poder treure l'aigua i prendre les precaucions pertinents perquè ningú no prengués mal.

I, finalment, el dia del desguàs va arribar: prohoms, vassalls i menestrals van fer cap al castell per poder veure-ho de prop. Tot era moviment i entusiasme.

El mur de contenció que s'havia construït estava envoltat de veïns que, amb teies fumejant, esperaven el senyal per calar foc als sacs de pólvora. Mentre, uns joves a cavall alertaven els veïns despistats de la part baixa de la Selva que l'aigua arribaria al cap de pocs minuts.

La campana de l'església va donar el senyal i... barraboum!

El mur de contenció va saltar pels aires i un núvol de pols i fum va embolcallar la plana. Però un cop es va esvaïr la fumera, es va veure l'aigua, furiosa, que es movia ràpidament. El gran llac de Bruguera va marxar per la terra baixa de la Selva. El moment fou imponent. Ningú no es volia perdre ni un detall. El llac de Maiena també es va començar a desguassar i, a poc a poc, l'aigua va anar abandonant aquest espai. Efectivament, *Lacust era* va donar lloc a la denominació actual: Llagostera.

Al cap de pocs dies, encara hi havia una boirina persistent d'humitat, i van començar a sortir milions de cucs, centpeus i tot tipus d'insectes que infectaven l'espai i que van portar les cèlebres febres a Llagostera. Però res no va fer enrere els llagosterencs que, en lloc de fugir, amb voluntat i perseverança, van superar les febres, van netejar la plana i van construir-hi horts i habitatges.

LLEGENDA ADAPTADA DE:

Mas, Rafael (1948); *Coses de Llagostera*, "El desguàs dels llacs". Llagostera: Ajuntament (Reedició facsímil: Llagostera: Ajuntament, 1990).

PUNTS A VISITAR: mirador i plaça del Castell

CÀSTIG MERESCUT

Sabeu que el campanar de Llagostera es va construir per fer perdonar uns pecats?

Fa anys i panys, a la casa fortificada de can Cabanyes de Montagut, hi vivia una família de tres germans, que es guanyaven la vida robant, assassinant i duent a terme les més paoroses crueltats amb l'objectiu d'aconseguir diners. Però no vivien tranquils. Éss més, eren infeliços i els remordiments no els deixaven viure.

Un dia van decidir regalar, cadascun d'ells, una barretinada d'unces d'or a l'església per construir el campanar de Llagostera (l'església ja feia temps que estava feta). Així, pensaven, es farien perdonar totes les malifetes que havien comès. Els capellans, a partir d'aquell dia, els tenien en consideració i no començaven la missa a Llagostera fins que els tres germans no havien arribat.

Però tots els esforços no van servir de res i, al final, van trobar mala fi. Al torrent on recollien aigua per cuinar hi havia salamandres. En una ocasió, una va anar a parar a l'olla per error i els tres germans van morir enverinats per aquesta bestiola. Aquest fou un càstig merescut.

LLEGENDA ADAPTADA DE:

Calvet, Josep (1984); *Llagostera en la intimitat (llegendes, cròniques i vivències)*, "Càstig merescut". Llagostera: Butlletí de Llagostera.

PUNTS A VISITAR: església

ÀNIMA EN PENA

Sentiu a casa vostra sorolls misteriosos? Ara ja sabreu com fer que s'aturin!

Fa molts i molts anys, a cal To de reremur van viure un fet molt misteriós: de nit sentien fressa a les parets, un soroll estrany i paorós: PAM, PAM, PAM...

Com que no podien ser els veïns, amb qui tenien confiança, els de cal To estava una mica espantats. A més, la fressa sovintejava i cada dia era més forta: tres cops seguits i silenci; tres cops seguits i silenci.

PAM, PAM, PAM...

- Deu ser un drapaire –deia el pare. Però la mare i el seu fill petit, l'Arnau, no n'estaven convençuts. I el soroll cada dia creixia...

PAM, PAM, PAM...

La mare, que anava a missa cada diumenge, va explicar al capellà el que passava a casa seva.

- Això és una ànima que sofreix –va sentenciar.

Mossèn Anton li va dir que, per alliberar-la, li havia de fer dir una missa. Però fer dir missa valia dos rals i a can To passaven molt justos. Així que la mare va anar a veure la Rosiu, que deien que era una mica bruixa.

- Quan sentis els cops –li va dir la Rosiu, t'acostes a la paret i li demanes què té. Si sentis algun gemec li has de dir ben clar: "Vés amb la teva família en nom de Déu, que jo ja et perdono de tot".

La mare va seguir les instruccions de la vella Rosiu i la fressa a cal To es va acabar per sempre.

LLEGENDA ADAPTADA DE:

Calvet, Josep (1984); *Llagostera en la intimitat (llegendes, cròniques i vivències)*, "L'ànima en pena". Llagostera: Butlletí de Llagostera.

PUNTS A VISITAR: cantonada c. Processó i c. del fred

ELS CARLINS A LLAGOSTERA

Què és més valuosa, la valentia per atacar l'enemic o la intel·ligència per sortir ben parat d'una lluita desigual? Els de Llagostera ho tenien molt clar....

Corria l'any 1874, en plena guerra dels Carlins. Llagostera va situar, a la torre més alta del castell, una colobrina per defensar-se dels atacs dels carlins. Era un mena de canó petit que ja havien utilitzat setanta anys abans en la guerra contra els francesos.

Tot el poble estava en peu de guerra. Arreu regnava un esperit bel·licós i els joves s'encomanaven les ànsies de llibertat. La terra empordanesa i la selvatana eren les més exaltades i no hi havia ni una fàbrica de taps de suro que no fos un centre de conspiració envers les idees liberals.

Un dels militars carlins més destacats era Savalls, que en el seu recorregut per terres de l'Empordà rebia la momentània adhesió dels pobles on s'allotjava, els quals pagaven el tribut que els imposava. I, un cop cobrat, Savalls seguia el seu camí.

Els veïns de Llagostera no se'n sabien avenir, d'aquesta passivitat tan contrària al seus ideals. I amb valentia i exaltació, van acordar fer front comú contra el cabdill i rebre'l a escopetades. Així, van fortificar tota la part de reremur que dóna a tramuntana, van aixecar parets i van cobrir la torre més alta amb un teulat. Pel cantó baix de les hortes d'en Romeu i pels vinyots de l'entrada del poble, es van aixecar barricades amb sacs de sorra i rocs.

A les fàbriques de taps no es parlava de res més i, en acabar la feina, els veïns anaven a examinar les obres. Tot els homes es van armar fins a les dents: escopetes, bardanes, sabres i ganivets.

Era tal l'exaltament d'aquella gent, que amb l'armament i la colobrina del castell es creien invencibles, i res no els feia por. A diferents punts de la vila van escampar sentinelles i, cap al tard, es reunien els capitosts i discutien el pla de campanya. Les dones els portaven la vianda i ells menjaven paellades d'ous amb cansalada, botifarres i costelles regades amb xarel·lo de la terra. I així, anava pujant l'entusiasme, tant que fins i tot haurien fet front al mateix Carles VII en persona.

Però un dia va arribar la mala notícia: en Savalls, amb 1.800 homes i vuit peces d'artilleria, es dirigia cap a Llagostera. Era cert: baixaven del puig de la Ruiria i s'encaminaven cap a la masia de can Vidal, al veïnat de Llobatera, on van acampar. En Savalls i el seu estat major van ser rebuts cordialment pels senyors

Vidal, que els van allotjar a casa seva. Allà, els van informar que el poble els volia barrar el pas i que tenien el propòsit d'atacar-los.

En Savalls, en sentir aquestes notícies, es va indignar i va ordenar immediatament que s'emprenqués l'atac a la vila a sang i a foc. La gent de can Vidal va fer mil esforços per dissuadir-los i, a còpia de precs, van aconseguir calmar-lo. Així doncs, Savalls va disposar que un escamot de cavalleria s'arribés fins al poble per veure quina era l'actitud de la població. El Ros i en Pep Cuera, fills de Llagostera, van sortir voluntaris. I al galop dels seus cavalls i amb el sabre enlaire, van entrar pel Vinyot fins a la plaça d'Alt. Però no van veure ni una ànima.

En sentir aquell silenci, van girar cua, tement una emboscada i Savalls va ordenar tot seguit l'entrada de tota la força del seu exèrcit a la població, sense miraments. Al so de tambors i cornetes, amb les banderes desplegades al vent, la tropa carlina va entrar a Llagostera: primer la cavalleria, després, els mossos amb la baioneta calada i darrere, els trabucaires. La cavalleria va emprendre l'atac a la vila i.... Ningú no va aparèixer enlloc. Al poble només hi havia dones i criatures: els homes havien desaparegut com per art d'encantament. Els braus defensors del poble ho havien abandonat tot i havien deixat la gesta heroica per un altre dia.... Es veu que conscients que l'empresa resultava una mica arriscada, van decidir deixar córrer l'aventura.

LLEGENDA ADAPTADA DE:

Mas, Rafael (1948); *Coses de Llagostera*, "Els carlins a Llagostera". Llagostera: Ajuntament (Reedició facsimil: Llagostera: Ajuntament, 1990).

PUNTS A VISITAR: Ajuntament de Llagostera i plaça del Castell.

D'ONZE A DOTZE

Els nens de Llagostera s'ho passaven d'allò més bé a principis de segle passat. Voleu saber què feien?

Aquesta aventura va succeir una primavera de 1908 a Llagostera. Érem tots a classe, més pendents dels cants dels ocells i del bon temps que entrava per les finestres que del professor. Faltaven pocs minuts per plegar i el mestre va donar un cop amb el regle damunt la taula, contundent:

-Basta! –va cridar.

Vam agenollar-nos, neguitosos, als bancs. Només ens faltava resar les paraules de consuetud per poder sortir a fora:

-Os damos las gracias, Señor, por los beneficios que aprendemos en la escuela que nos sirvan para nuestro bien espiritual y temporal. Amén.

I encara no havíem acabat de pronunciar el darrer *Amén*, que ja sortíem per la porta bojós d'alegria cap a la plaça del Castell. Un cop allà, vam enfilar el carrer de Reremur i, tot seguit, la baixada de Caldes cap al prat de la Torre. Anàvem camps a través, amb els braços estirats com ocells volant cap a l'ansiosa llibertat. Teníem només una hora per endavant, d'onze a dotze. I calia aprofitar-la al màxim. Com? Anant a nedar a la riera del pont de ferro, a la gorga dels tres arbres.

Quan estàvem travessant un camp d'espigues tan altes com nosaltres, una veu ens va aturar en sec:

- Cap a on aneu?

El to era enèrgic, enfurismat.

- Volíem anar a la gorga...

- I cal passar camp a través? No hi ha corriols, camins, marges i voreres?

Com us torni a enxampar veureu el què és bo!

Avergonyits, vam continuar a poc a poc i quan vam perdre el pagès de vista, vam córrer altre cop fins a arribar a la gorga. Ens vam despullar i cap a l'aigua!

Al cap d'una estona de jugar dins el riu, vam sentir les campanades de tres quarts de dotze. Vam sortir amb presses altra vegada, ens vam vestir i quan tornàvem... oh, sorpresa! Un camp de melons i síndries que "ens venia" a trobar. No ens en vam poder estar! Primer vam començar, tímids per un meló, però després, en veure que ningú no ens renyava, vam atacar les síndries. El suc de les fruites ens vessava per la cara i la pitrera i la destrossa va ser terrible...

L'endemà, no cal dir-ho, vam repetir l'atreviment, però en aquesta ocasió, en sortir de l'aigua, vam veure que la nostra roba havia desaparegut. Vam començar a buscar-la pels voltants sense gairebé ni adonar-nos que anàvem despullats. De sobte, darrere un canyissar, va sortir una dona amb una falç a la mà.

- Fills del dimoni! Desvergonyits! Heretges!

Com us atreviu a sortir nus de la riera i davant d'una dona...

- És que... – va intentar explicar en Brunet.

- Res, no teniu modals ni vergonya... Si feu un pas més, un tallo la titoleta, descarats!

Mentre cridava, vam intentar explicar-li què passava, però en veure que estava tan empipada, vam arrencar a córrer. Al final vam trobar la roba darrere uns brucs.

Quan tornàvem cap a casa, no estàvem gaire convençuts:

- Com ens denunciï, ja veureu...

- No ens pot descobrir, perquè no ens ha conegut. No veieu que anàvem despullats?

- Potser no, que no ens podia conèixer...

Vaig arribar a casa recelós, patint per si les notícies havien corregut com una reguera de pólvora. Vaig veure que el meu pare s'entretenia amb la corretja, mentre la mare posava els plats a taula. Només vaig contar-ne tres (amb el meu germà havíem de ser quatre), i això em va fer desconfiar. Però no, la mare ja servia el quart plat. I pel que fa a la corretja del pare, només li estava fent un altre forat.

- Mira –em va dir el meu pare mentre m'ensenyava la corretja–, m'he assabentat que uns bordegassos van a nedar a la gorga dels tres arbres de can Galceran. Si sé que t'ajuntes amb ells, et juro que el teu cul veurà la meua cara, ho entens?

I tant que ho vaig entendre! I ens vam asseure a dinar a la taula com si res no hagués passat.

LLEGENDA ADAPTADA DE:

Calvet, Josep (1990); *El mestre de Fenals i altres contes, "D'onze a dotze".* Llagostera.

PUNTS A VISITAR: església de Llagostera, baixada de Caldes i can Caciques

LA INVENCIÓ DEL TAP DE SURO

Sabeu per què Llagostera té una llarga tradició surera? I sabeu qui va inventar l'ofici de taper?

Fa molts i molts anys, a l'abadia d'Hautvillers, a França, els frares tenien un problema. Eren bons gastrònoms i tenien un celler espaiós amb tota mena de viandes. Però estaven amoïnats perquè els licors llauners se'ls esbravaven, els vins escumosos se'ls evaporaven i els pots de confitura se'ls florien.

El responsable del celler era Dom Perignon. Es passava els dies al celler, rumiant una solució, algun sistema per evitar que se'ls fes malbé el que tenien al rebost. Un dia, Dom Perignon va adonar-se que estava trepitjant panes de suro humides, i va comprovar la seva elasticitat i la seva resistència. Ja ho havia trobat! Un cop arrodonit, el tros de suro serviria per tapar les ampolles.

Dom Perignon va demanar ajut al fill del llenyataire del convent, que encara va aportar més idees per fer-ho tot més fàcil: va bullir el suro, el va carrar i després va fer els taps. Així va començar l'ofici de taper.

Van passar els anys i el minyó es va convertir en home i es va fer soldat. I, com tants d'altres, va venir a conquerir Espanya. Els soldats van arribar a Llagostera i es van allotjar a les cases habitades per dones i nens; els homes eren a la muntanya.

El soldat francès va anar a parar a un casalot de reremur, habitat només per una pastora i la seva mare. L'amor entre el soldat i la pastora va néixer al cap de pocs dies, i mentre la guerra anava avançant, la parella va veure que no podia viure l'un sense l'altre. Quan va acabar la guerra, els francesos vençuts van tornar a casa. Però el minyó d'Hautvillers es quedà amb la pastora. El seu caràcter afable va fer que els veïns el veiessin amb bons ulls i l'anomenessin "el Gavatx".

Però, poc temps després, l'enveja va fer que els veïns desconfiessin del jove. Com podia ser que visqués sense penes si no tenia ni ofici ni benefici? I on anava, de tant en tant, carregat amb un gros farcell? Aviat van descobrir què feia el Gavatx amb el suro: el bullia, el carrava i l'arrodonia. I després, emplenava el gros farcell de taps, i els venia a la fira de Bellcaire. Aquell suro servia per tapar ampolles.

Els veïns no van trigar a imitar-lo i així va ser com a Llagostera es va implantar una indústria surera casolana, que aviat també s'estengué per la Selva i l'Empordà. Ja no era només el Gavatx qui anava amb el farcell camí enllà, sinó una corrua de carros farcits de taps de suro.

La bona qualitat d'aquells taps aviat va interessar al mercat francès. I aviat també, els boscos de Catalunya eren insuficients per servir les demandes comercials. Així, cap a l'any 1840 van arribar al port de Palamós els primers vaixells carregats amb suro foraster i la indústria s'estengué cada dia més. I així va ser com els taps de suro van portar la riquesa a tota aquesta zona.

LLEGENDA ADAPTADA DE:

Mas, Rafael (1948); *Coses de Llagostera*, "La invenció del tap de suro, i el seu procés". Llagostera: Ajuntament (Reedició facsímil: Llagostera: Ajuntament, 1990).

PUNTS A VISITAR: carrer Olivareta

BROU DE CEBES

El metge de Llagostera, per guarir malalties, receptava brou de cebes en lloc de brou de pollastre. Sabeu per què?

Fa més de cent anys, vivia a Llagostera el Sr. Maranges, un metge conegut per la seva humanitat i la seva prudència. Cada cop que algú de reremurs es posava malalt, li receptava brou de cebes, en lloc de brou de pollastre, com seria el més habitual.

Un dia, un fabricant amic seu, li va preguntar el perquè d'aquella recomanació.

El doctor va contestar:

- Aquesta gent són tan pobres que si els recepto brou de pollastre o gallina no se'l podran fer. En canvi, de cebes, si no en tenen, segur que algun veí els en farà arribar algun grapat. Així, com a mínim, aconseguixo que es vagin refent a poc a poc.

LLEGENDA ADAPTADA DE:

Calvet, Josep (1984); *Llagostera en la intimitat (llegendes, cròniques i vivències)*, "Brou de Cebes". Llagostera: Butlletí de Llagostera.

PUNTS A VISITAR: plaça del Mercat i plaça Llibertat

ACTIVITATS

A. On és aquesta diabòlica font?

C. A la façana de quin edifici hi ha aquestes figures?

E. Entre quins carrers trobem aquesta politja en una de les façanes?

G. A quin carrer hi ha aquest element?

B. On trobem esculpit l'antic escut de Llagostera?

D. Cap a quina plaça miren aquestes figures?

F. A quin carrer hi ha aquest detall arquitectònic?

H. Quin emblemàtic edifici trobem aquests detalls pintats a les rajoles?

A. Mirador	D. Pl. Llibertat	F. C. St. Antoni
B. Ajuntament	E. Carreró entre pl. Llibertat	G. C. Sta. Anna
C. Església	I. C. Sta. Anna	H. Can Cadiques

**AJUNTAMENT
DE LLAGOSTERA**

Generalitat de Catalunya
**Departament de Territori
i Sostenibilitat**

Generalitat de Catalunya
**Departament d'Empresa
i Ocupació**

Diputació de Girona
221 municipis

**Consell
Comarcal
del Gironès**

**Costa Brava
Pirineu de Girona**

Llg
01